

Vaddå rättsstat?

Gästföreläsning Malmö universitet

Emma Regnér

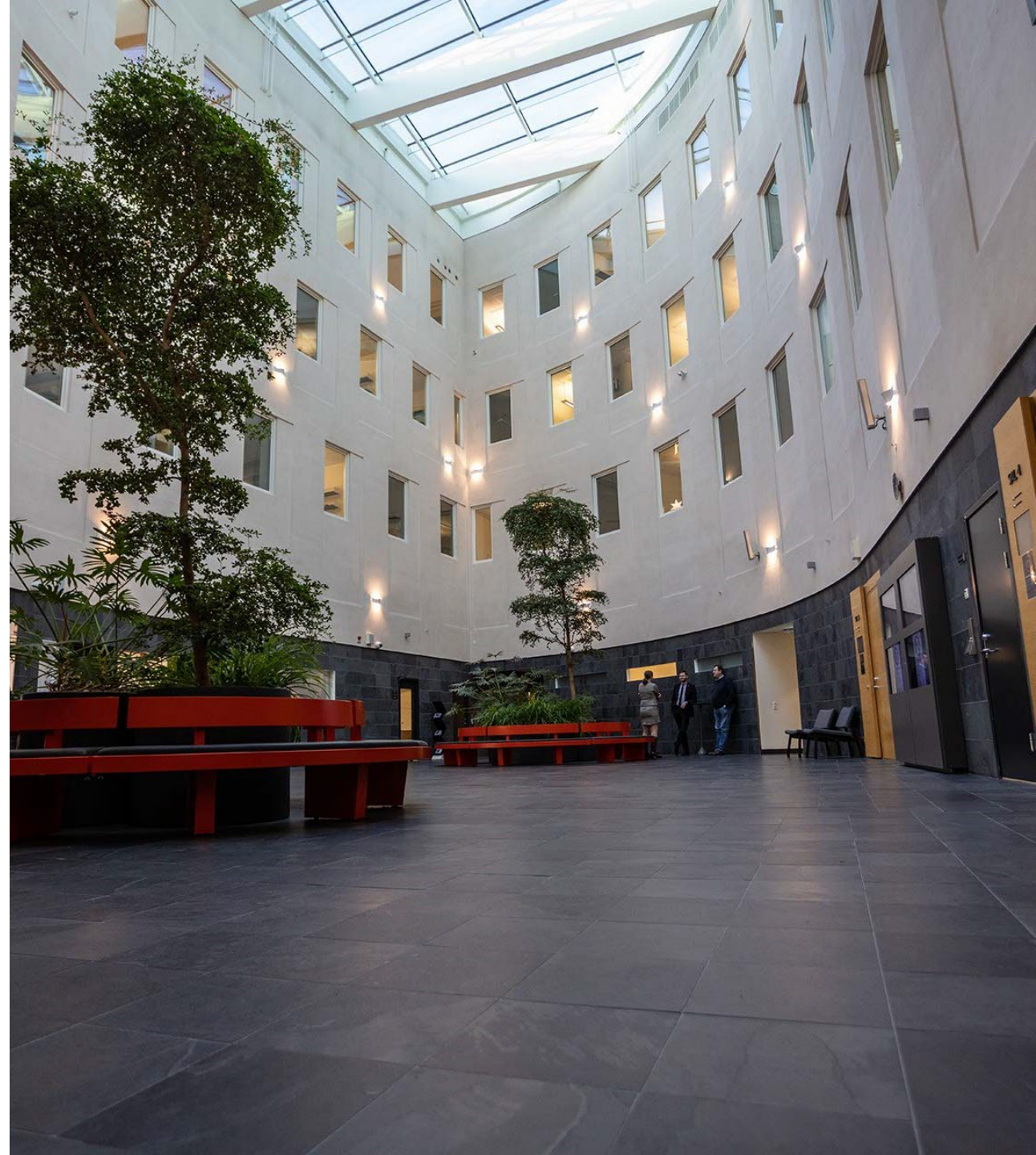
HOVRÄTTEN ÖVER SKÅNE OCH BLEKINGE
SVERIGES DOMSTOLAR

Vem är vi?

- Emma Regnér
  - Hovrättsråd
- Hovrätten över Skåne och Blekinge

Skolprojektet

"Aldrig hört ordet... - vaddå rättsstat?"

Hovrättens
skolprojekt

Föreläsningar

Läraryftet

Skolbesök

Studiebesök

Filmer

Begreppet rättsstat

- Ingen kan bestraffas utan stöd av lag
- Förbud mot retroaktiv lagstiftning
- Lagbunden myndighetsutövning
- Allas likhet inför lagen
- Rätten till en rättvis rättegång inför en oberoende och opartisk domstol

Maktutövningen är normbunden, förutsägbar, saklig och opartisk.

SKYDD MOT GODTYCKLIG MAKTUTÖVNING!

Liberal demokrati

Vad ska man med domstolar till?

= Domstolarnas roll i samhället

- Regeringsformen:
"För rättskipningen finns domstolar"
- I Sverige är det en grundläggande rättighet att få sitt ärende prövat i en domstol.
- Domstolarnas uppgift är att avgöra mål och ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt.
  - Mellan medborgarna
  - Mellan medborgarna och staten/myndigheter
- Garant för rättssäkerhet och allas likhet inför lagen!

Sveriges domstolar

Allmänna domstolar

Tingsrätt, 48 st

Hovrätt, 6 st

Högsta domstolen

Hyres- och
arrendenämnderna

Domstolsverket

Förvaltningsdomstolar

Förvaltningsrätt, 12 st
Migrationsdomstol, 4 st

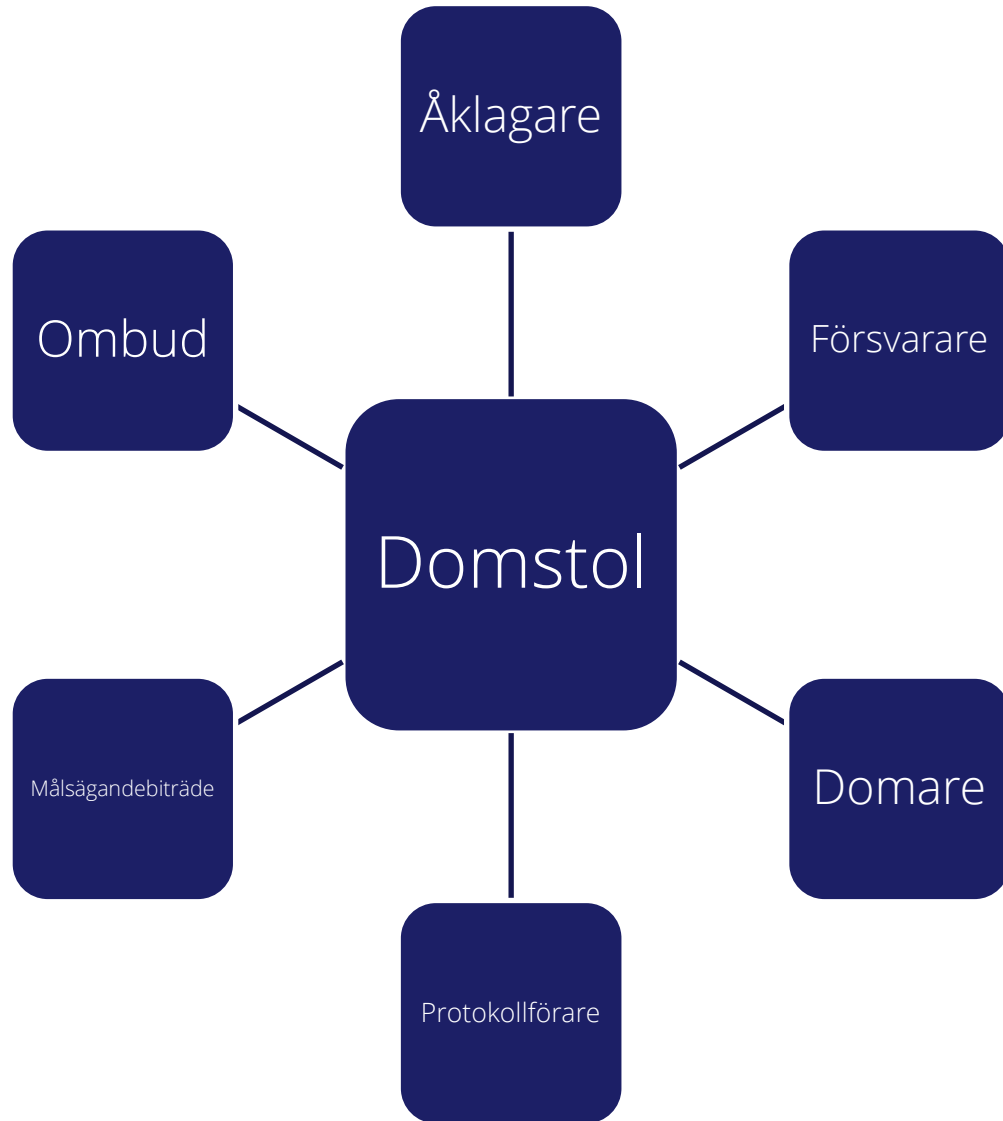
Kammarrätt, 4 st
Migrationsöverdomstolen

Högsta förvaltningsdomstolen

Rättshjälpsmyndigheten

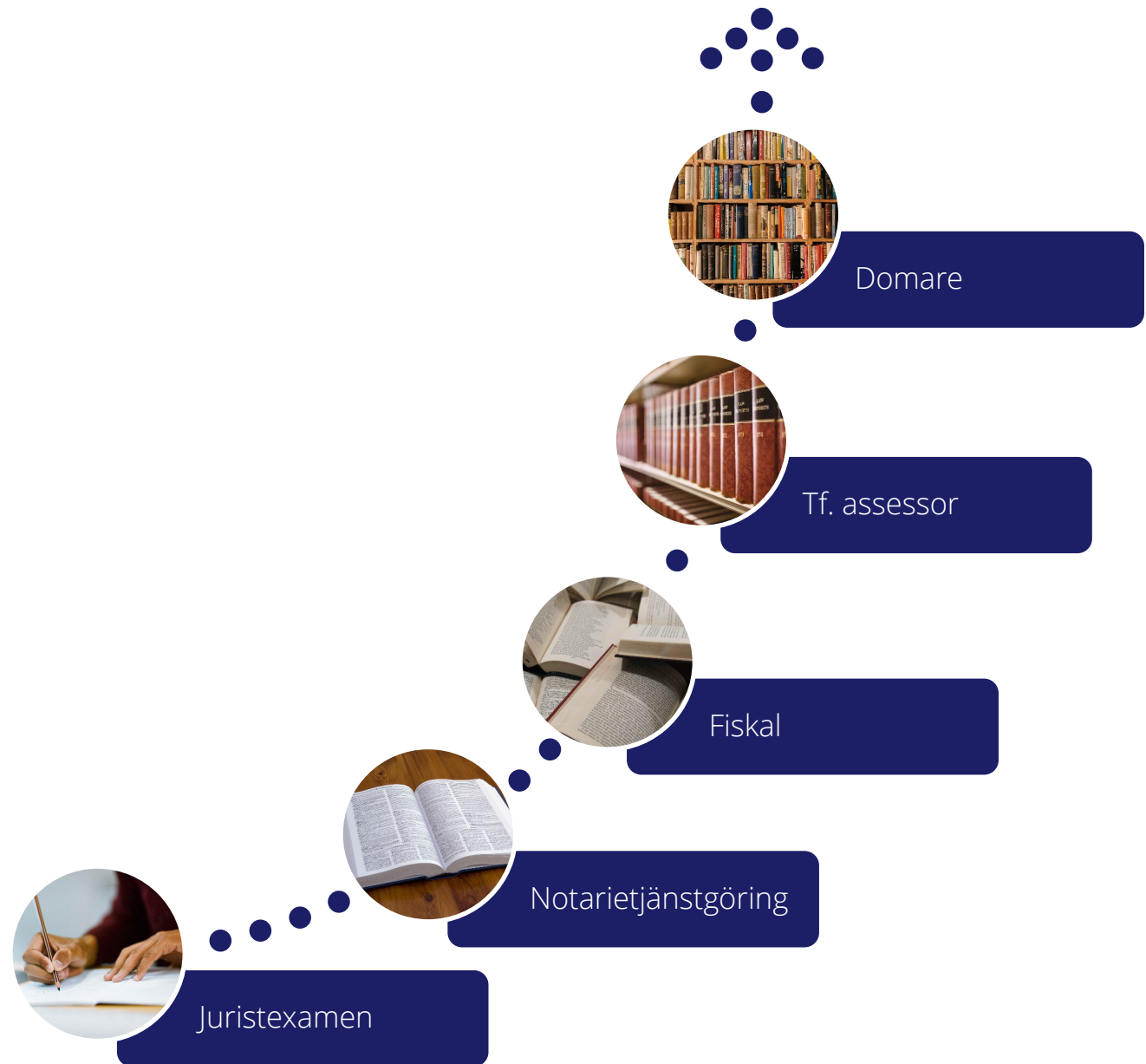

Juristernas olika roller i domstolen

Hur blir man domare?

Nämndemannasystemet

- Representanter för Sveriges befolkning
- Opolitiskt uppdrag (men nomineras av partierna)
- Lämplighet
- Inga förkunskaper

Medborgares rättigheter och skyldigheter

- Besöka rättegång
- Ta del av allmänna handlingar
- Att få sin sak prövad
- Att som tilltalad/misstänkt inte behöva bidra till rättegången

Rättigheter

- Vittna i domstol
- Tala sanning inför rätten
- Att känna till lagar och inte bryta mot dem

Skyldigheter

Sveriges domstolar

Sveriges riksdag

Regeringen

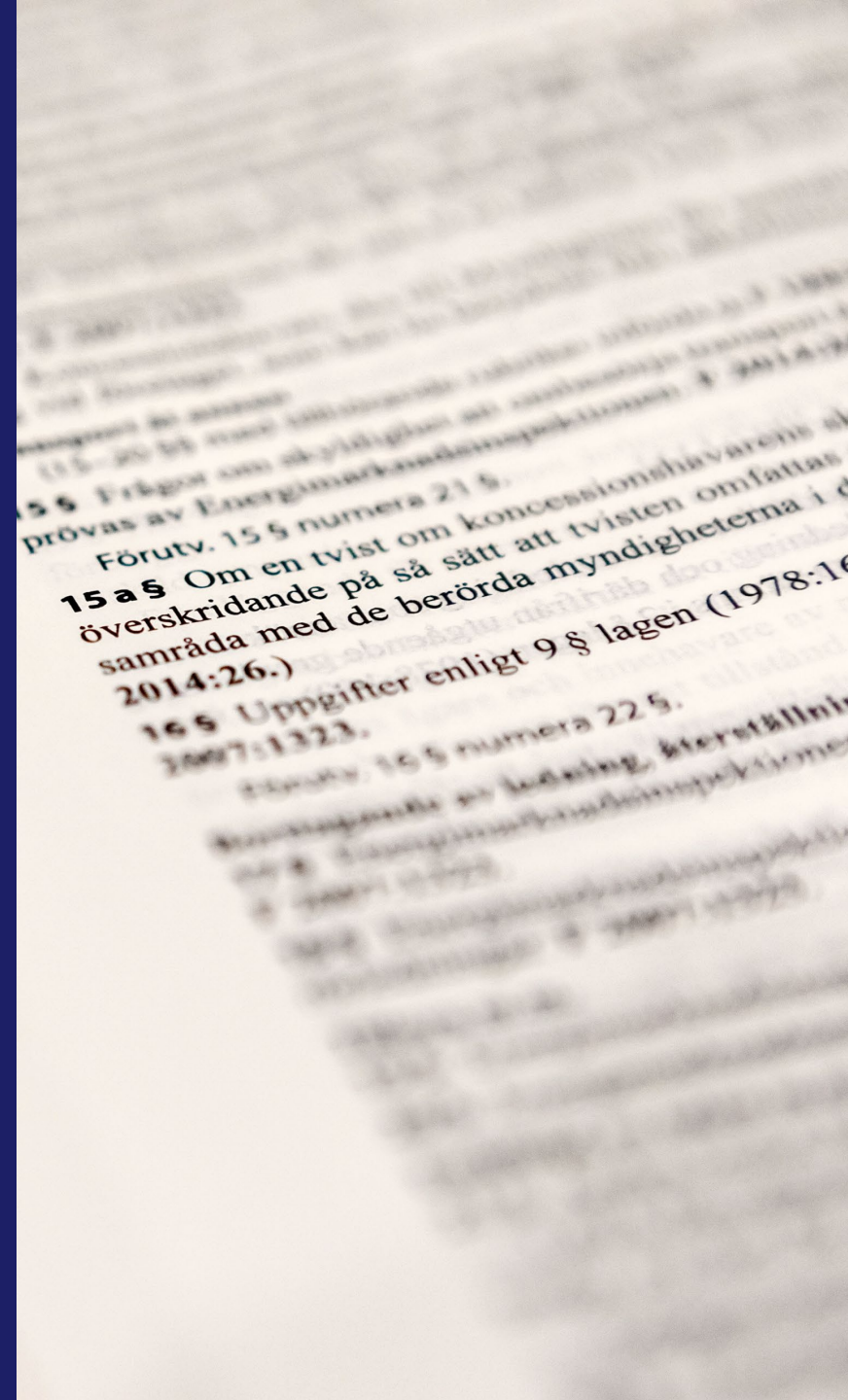
Hur styr lagarna domstolarna?

- Riksdagen beslutar
- Grundlagarna
- Rättegångsbalken
- Förvaltningslagen
- Lagprövningen

Oberoende och opartiska domstolar

- Oberoende domstolar
- Opartiska domstolar

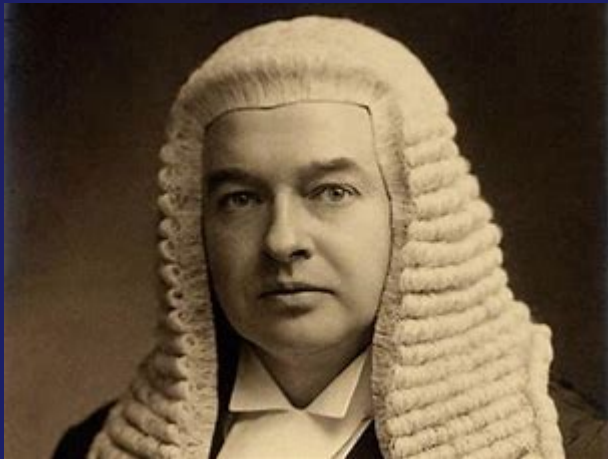
Domares oberoende och självständighet

- Ordinarie domare utses med fullmakt
- Vad innebär oberoende och självständighet?
  - Varför är detta viktigt?

"Justice must not only be done, but must also be seen to be done"

*Lord Hewart, Lord Chief Justice
of England*

Några
grundläggande
rättsprinciper

Oskuldspresumtionen

Muntlighetsprincipen

Kontradiktionsprincipen

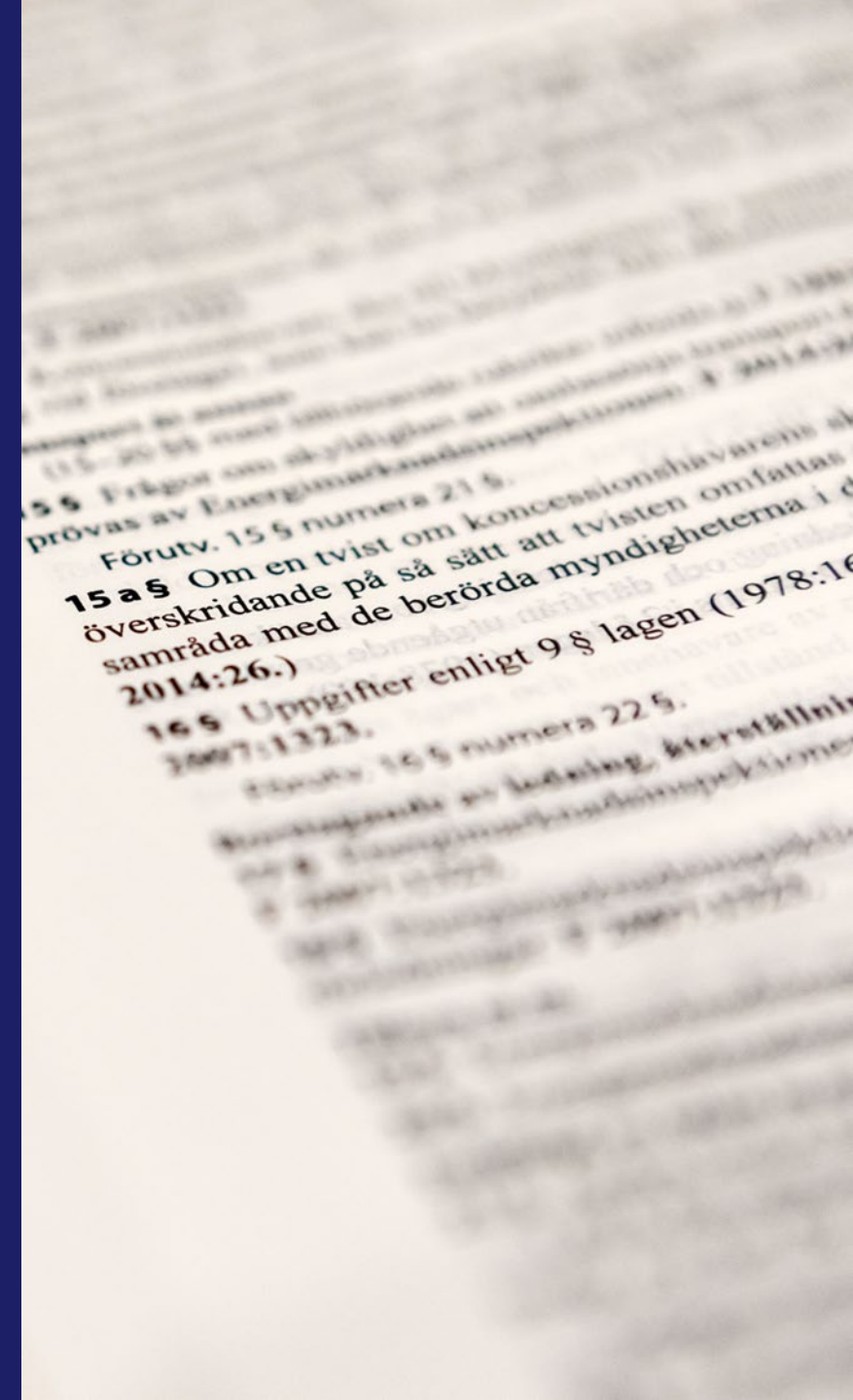
Legalitetsprincipen

Offentlighetsprincipen

Vem utövar tillsyn över domstolarna?

- Justitieombudsmannen
- Justitiekanslern

Situationen i Polen

Dorota Zabłudowska –
domare i Polen

Do the checks and balances work?

What happened in Poland with the rule of law and what the judges did about it

Rule of law: what is it?

Article 7 of the Constitution of Poland:
the state authorities act on the basis and within the limits of the law

A universal definition

- the authorities can only do what is allowed
- the citizens can do anything that is not forbidden

AUTHORITARIANS DO NOT WANT TO BE CONTROLLED BY ANYONE

THE ROLE OF THE JUDICIARY IN MODERN SOCIETY

Internationell utblick

- Situationen för domare i Ungern och Polen
- Finns det några skyddsmekanismer?

Förstärkt skydd för demokratin och domstolarnas oberoende (SOU 2023:12)

- Skydd för grundlagarna
- Skydd för domstolarna
- Domstolsstyrelsen
- Utnämning av domare

Frågor?

SAL 3-4 →
← SAL 1-2

Om ni vill veta mer...

- Emma Regnér
  - Emma.regner@dom.se

<https://www.domstol.se/funkar/>

